

Matky a otcové

12. 3. 2019

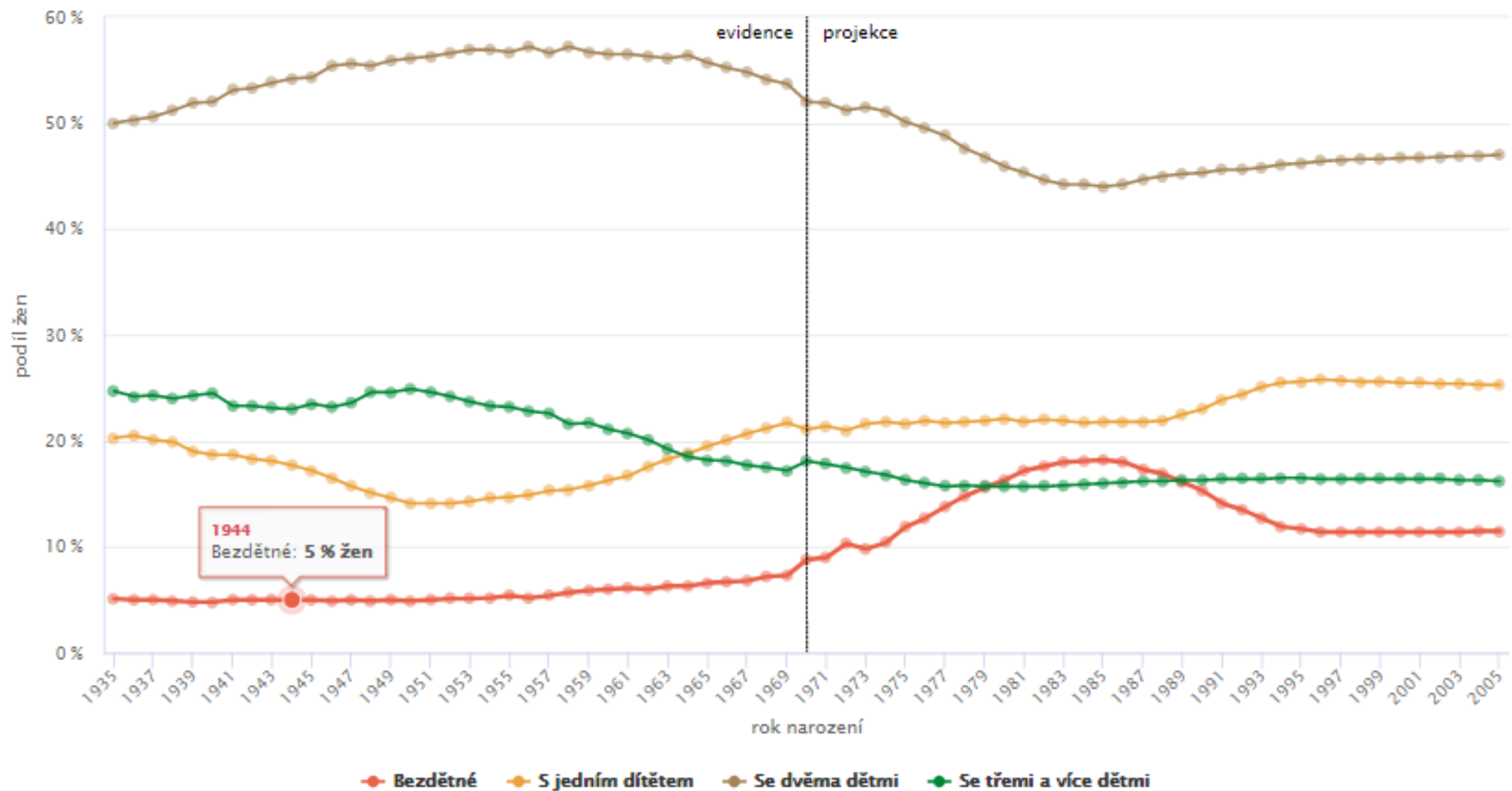
Ještě text J. Kellera

- Popis vývoje rodiny jako popis modernizace
- Křehkost rodiny jako NDJ

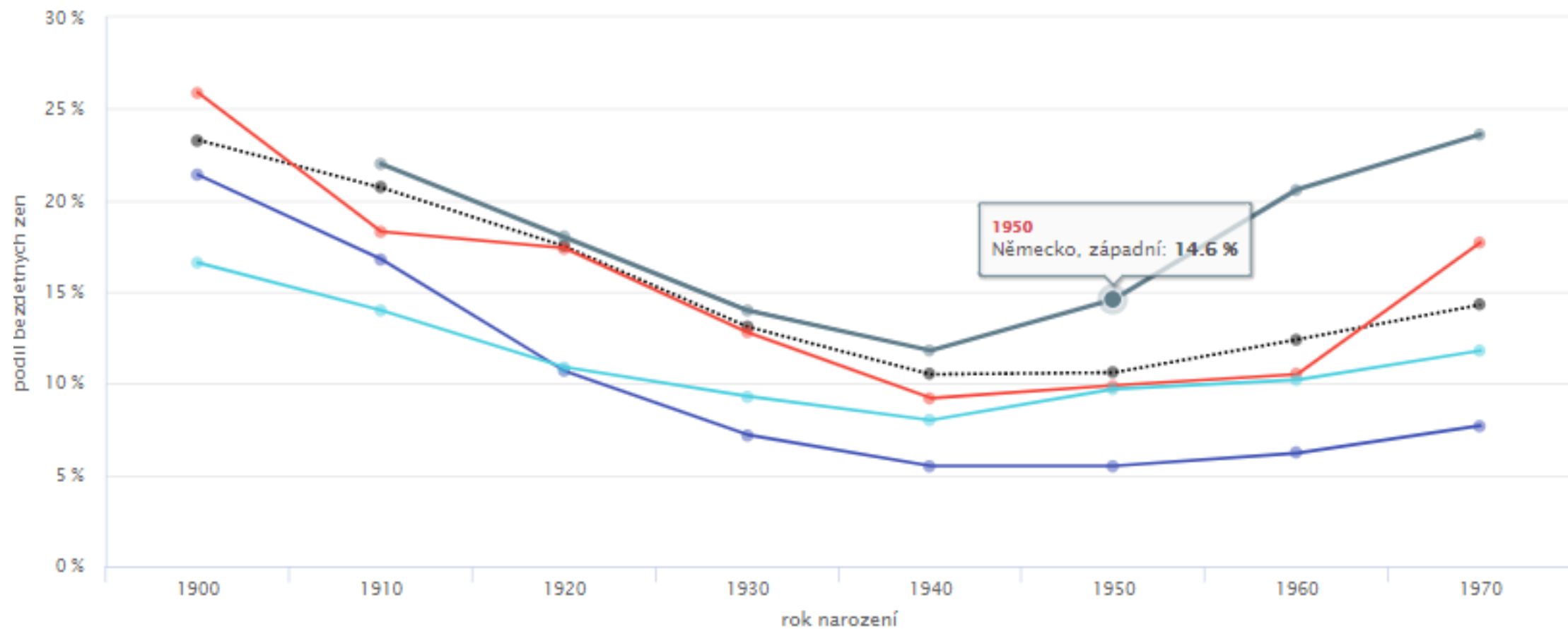
Ještě k bezdětnosti

- Dobrovolnost vs. nedobrovolnost
- Vliv antikoncepce
- Rostoucí vzdělanost žen
- Odkládání rodičovství do vyššího věku
- Příčiny, ale i důsledky
- Možnosti změn?

Počet dětí

Bezdětnost v Evropě

- Anglie a Wales
- Belgie
- Bělorusko
- Bulharsko
- Česko
- Dánsko
- Estonsko
- Evropa, průměr
- Finsko
- Bulharsko
- Francie
- Chorvatsko
- Irsko
- Itálie
- Litva
- Maďarsko
- Moldavsko
- Německo
- Německo, západní
- Nizozemsko
- Norsko
- Polsko
- Portugalsko
- Rakousko
- Rumunsko
- Rusko
- Řecko
- Slovensko
- Slovinsko
- Španělsko
- Švédsko
- Švýcarsko
- Ukrajina

<http://www.buzzfeed.com/lynzy-billing/this-is-what-it-looks-like-when-men-are-allowed-to-take-60-d#.fmdX8rP3W>

Otcovství a mateřství

- Esencializující x konstruktivistická perspektiva
- Lze se naučit péči?
- Ženy jako převažující pečovatelky v soukromé i veřejné sféře (definice tohoto typu práce jako feminní, což mužům ztěžuje přístup k ní)
- Statistiky vs. realita

- Tradiční model muž živitel, žena pečovatelka (také zakotven v legislativě, porozvodovém uspořádání)
- Revoluce otců, měnící se muži, pečující muži, matkové
- Rodina, která „mění“ role, se ocitá pod tlakem vnitřním (vlastní očekávání, vliv rodičů, od nichž čerpáme inspiraci v rodičovství) i vnějším (mediální reprezentace, sociální politika, okolí – zejména u méně vzdělaných, starších, na venkově)

„Vařím, to mě baví, je to kreativní a užívají se při tom moderní přístroje. Od té doby, co máme myčku, je mi jedno, že při vaření zašpiním všechno nádobí, co máme. Trochu uklízím, ale neperu, nevěším prádlo a nežehlím. Tam je spousta dodatečných ručních činností, které nezvládám. Dvě ponožky pověsím, jiné dvě spadnou, a to bych do toho kopl/a.“

„Jenom ta poslední půlhodina byla nejhorší. To očekávání, kdy konečně přijde a vysvobodí mě z toho. Pak už jsem tam byl/a houby platnej/platná. Děti začaly běhat, pištět a podobně, to už mě nikdo nechtěl. Tak jsem si šel/šla na chvíli ven, k vodě nebo do hospody/kavárny, abych to nějakým způsobem vydýchal/a. No a další den znovu.“

„Dává těm dětem víc péče. Já bych mnohem víc přemýšlel/a, jestli náhodou nemám umýt okna, takhle ty děti mají mnohem větší péči. On/ona je natolik pečující, že opravdu veškerá péče jde dětem. Holkám se věnuje celý den.“

Problém s přijetím nové identity

O4: Ale je fakt, že třeba na začátku, jsem s tím, že třeba jsem se styděl Denisu čekat u autobusu. Ona mi třeba zavolala, přijďte s Vítou s kočárkem k autobusu, a já jsem si říkal, to víš, že jo, ještě kraječku do vlasů, tam jako čekat u autobusu, pusinku, že, žena přišla z práce.

Mužský výkon rodičovské dovolené

- Muž na rodičovské dovolené nepřibírá automaticky „druhou směnu“; možnost volby nad výkonem různých úkolů v domácnosti
- Důraz na socializaci muže na rodičovské dovolené
- Domácí práce jako něco, co na ženu „počká“

Strategie vyrovnávání se s netradiční mateřskou rolí

- Točí se kolem statusu „ne-matek“, nikoli kolem statusu živitelék
- Ostrakizace okolí (vs. muž „hrdina“)
- a) **Maternal gatekeeping** (Hochschild, 1990) – demonstrace mateřských kompetencí
- b) **Přijetí identity krkavčí matky** („jsem hrozná matka, nemám na něj nervy“) - žena v rodině plní „otcovskou“ roli, ale má z toho výčitky

Švédsko a fenomén „lattepapa“

- V současnosti čtvrtina otců zůstává na rodičovské dovolené aspoň nějaký čas
- V roce 1980 jen 5 %
- Tzv. otcovský měsíc (později dva) z 480 dnů rodičovské, rovnostní bonus atd., možnost vybrat si dovolenou do 8 let věku dítěte

Zdroj: Gašparová, D. 2015. „Latté tátové a rodičovská dovolená ve Švédsku“, a2alarm.cz, 03/2015

Kdo jde na otcovskou ve Švédsku?

- Zásadní především příjem a vzdělání rodičů.
- Vyšší příjem matky, která má alespoň dvouleté univerzitní vzdělání, zvyšuje šance, že muž zůstane s dítětem doma déle. Naopak vyšší příjem otce šance na rovnoměrnější rozdělení rodičovské dovolené snižuje.
- Páry, kde otec zůstal s prvním dítětem doma, mají o třicet procent menší pravděpodobnost rozvodu a rodí se v nich více dětí.

Total fertility rate, 1960–2017

(live births per woman)

	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2010	2015	2016	2017
EU-28 (*)	.	.	.	.	.	1.46	1.62	1.58	1.60	1.59
Belgium	2.54	2.25	1.68	1.62	1.67	1.67	1.86	1.70	1.68	1.65
Bulgaria	2.31	2.17	2.05	1.82	1.26	1.21	1.57	1.53	1.54	1.56
Czechia	2.09	1.92	2.08	1.90	1.15	1.15	1.51	1.57	1.63	1.69
Denmark	2.57	1.95	1.55	1.67	1.77	1.74	1.87	1.71	1.79	1.75
Germany	.	.	.	.	1.38	1.35	1.39	1.50	1.60	1.57
Estonia (†)	1.98	2.17	2.02	2.05	1.36	1.32	1.72	1.58	1.60	1.59
Ireland	3.78	3.85	3.21	2.11	1.89	1.94	2.05	1.85	1.81	1.77
Greece	2.23	2.40	2.23	1.39	1.25	1.25	1.48	1.33	1.38	1.35
Spain	.	.	2.22	1.36	1.22	1.23	1.37	1.33	1.34	1.31
France	.	.	.	.	1.89	1.90	2.03	1.96	1.93	1.90
Croatia	.	.	.	.	.	1.46	1.55	1.40	1.42	1.42
Italy	2.37	2.38	1.64	1.33	1.26	1.25	1.46	1.35	1.34	1.32
Cyprus	.	.	.	2.41	1.64	1.57	1.44	1.32	1.37	1.32
Latvia	.	.	.	.	1.25	1.22	1.36	1.70	1.74	1.69
Lithuania	.	2.40	1.99	2.03	1.39	1.29	1.50	1.70	1.69	1.63
Luxembourg	2.29	1.97	1.50	1.60	1.76	1.66	1.63	1.47	1.41	1.39
Hungary	2.02	1.98	1.91	1.87	1.32	1.31	1.25	1.45	1.53	1.54
Malta	.	.	1.99	2.04	1.68	1.48	1.36	1.37	1.37	1.26
Netherlands	3.12	2.57	1.60	1.62	1.72	1.71	1.79	1.66	1.66	1.62
Austria	2.69	2.29	1.65	1.46	1.36	1.33	1.44	1.49	1.53	1.52
Poland (†)	.	.	.	2.06	1.37	1.31	1.41	1.32	1.39	1.48
Portugal	3.16	3.01	2.25	1.56	1.55	1.45	1.39	1.31	1.36	1.38
Romania	.	.	2.43	1.83	1.31	1.27	1.59	1.62	1.64	1.71
Slovenia	.	.	.	1.46	1.26	1.21	1.57	1.57	1.58	1.62
Slovakia	3.04	2.41	2.32	2.09	1.30	1.20	1.43	1.40	1.48	1.52
Finland	2.72	1.83	1.63	1.78	1.73	1.73	1.87	1.65	1.57	1.49
Sweden	.	1.92	1.68	2.13	1.54	1.57	1.98	1.85	1.78	1.78
United Kingdom	.	.	1.90	1.83	1.64	1.63	1.92	1.80	1.79	1.74
Iceland	.	2.81	2.48	2.30	2.08	1.95	2.20	1.80	1.74	1.71
Liechtenstein	.	.	.	.	1.57	1.52	1.40	1.40	1.61	1.44
Norway	.	2.50	1.72	1.93	1.85	1.78	1.95	1.72	1.71	1.62
Switzerland	2.44	2.10	1.55	1.58	1.50	1.38	1.52	1.54	1.54	1.52
Montenegro	.	.	.	.	.	.	1.70	1.74	1.79	1.78
North Macedonia	.	.	.	.	1.88	1.73	1.56	1.50	1.50	1.43
Albania	.	.	.	.	.	.	.	.	1.54	1.48
Serbia	.	.	.	.	1.48	1.58	1.40	1.46	1.46	1.49
								2.14	2.11	2.07

Důsledky?

Selhání otců?

- **Selhání otců**
- „Opravdu nevidím jediný důvod, proč se tvářit, že je normální, když budou tátové chodit na mateřskou. Je to typický výmysl dnešní doby, kdy si všichni myslí, že můžou všechno a nebude to mít žádné důsledky. Ale ono to samozřejmě následky bude mít! Muži by se v první řadě měli postarat o to, aby fungovali jako skuteční chlapi. Někteří tátové to teoreticky mohou zvládnout. Ale má to háček: zvládnou to jen po chlapsku. Dítě ale přece v první řadě potřebuje vlídnou a něžnou mámu. A pak spolehlivého a pevného tátu.
- Nebo ještě jinak: vazba mezi mámou a dítětem je vrozená. Vzniká od první vteřiny po početí. Vazba mezi tátou a dítětem je pouze získaná. Táta se tátou musí naučit být. A to je přece obrovský rozdíl,“ vysvětluje.

<https://www.novinky.cz/zena/styl/457332-marek-herman-vypada-to-ze-se-svet-zblaznil.html>

Zdroje

- Sedláček, L., Janoušková, K. 2005. Jiné mateřství. Gender, rovné příležitosti, výzkum, 1/2005.
- http://www.cec-wys.org/prilohy/d51b38a8/prezentace_matkove.pdf
- Maříková, H. Pečující otcové. Příběhy plné odlišností. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2009, Vol. 45, No. 1

Reprodukce a politika

- Premiér [Andrej Babiš](#) dal začátkem února ženám jasné „instrukce“ – měly by prý rodit dříve a více. **„Potřebujeme zvýšit porodnost, ne 1,7 dítěte na ženu, ale 2,1. Potřebujeme, aby ženy rodily v pětadvaceti, ne ve třiceti, i ze zdravotních důvodů,“** řekl pro Lidové noviny.
- Experti ovšem upozorňují, že pro mladé maminky nemá tuzemsko ideálně nastavené podmínky. **„Pro samotné ženy je ohrožující zakládat rodinu v příliš brzkém věku, neb následně čelí riziku chudoby. Návrat na trh práce bez dostatečné praxe s dětmi je v současném nastavení společnosti značně překerní,“** vyjádřila se pro Blesk Zprávy Hana Stelzerová z České ženské lobby (ČZL) s tím, že jsou maminky často závislé na příjmech partnera. **„Při 50% rozvodovosti to staví ženy do velmi nerovného postavení,“** míní expertka. Právě finanční nestability se obává většina mladých párů. **„Ze studií i praxe vyplývá, že dostupnost péče o děti – finanční i fyzická, hraje významnou roli při plánování rodičovství a rozhodování, kolik dětí rodina má,“** přiblížila Stelzerová. Dodává také, že by stát měl zajistit podmínky pro sladění osobního i pracovního života.

Mateřství jako zapředené do sítě institucí

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/210411000360005/>